

ข้าวมูลค่าสูงไทย

การยกระดับจาก "ปริมาณ" สู่ "คุณค่า"

1 ทำไมไทยแข่งด้วยราคาไม่ได้อีกต่อไป

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี
4.55 ล้านครัวเรือน
59.2% ของครัวเรือน
เกษตรกรทั้งหมด

ไทยเป็นผู้ส่งออกข้าว
อันดับ **3** ของโลก
ส่วนแบ่งตลาด 11.95%
ส่งออก 7.9 ล้านตัน

ข้าวขาว (กลุ่มส่งออกหลัก)
หดตัว **-39.8%**
จากการแข่งขันด้านราคา

ปริมาณส่งออกแทบไม่โต
ในรอบ 10 ปี
0.17% ต่อปี
ขณะที่มูลค่าโต 4.2% ต่อปี

ผลผลิตต่อไร่ไทย
456 กก./ไร่
เวียดนาม 976 กก./ไร่

2 นิยามข้าวมูลค่าสูง 3 กลุ่ม (จำแนกตามแนวโน้มทางการตลาด)

กลุ่มที่ 1: ข้าวรักษ์โลก

ข้าวที่ปลูกด้วยกระบวนการที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้าวยั่งยืน ข้าวคาร์บอนต่ำ ข้าวอินทรีย์

กลุ่มที่ 2: ข้าวมีเรื่องราว

ข้าวที่สร้างมูลค่าจากแหล่งกำเนิด ความหายาก และภูมิปัญญาเฉพาะถิ่น

ข้าว GI¹ ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ข้าวดอย

กลุ่มที่ 3: ข้าวสุขภาพ

ข้าวที่ตอบโจทย์เทรนด์สุขภาพและสังคม ผู้สูงอายุ ด้วยคุณค่าทางโภชนาการ

ข้าวสี ข้าวดัชนีน้ำตาลต่ำ ข้าวเต็มวิตามิน

3 ผลการศึกษา ผู้ประกอบการต้นแบบ 6 ราย

กลุ่มข้าวรักษ์โลก: บริษัท ไร่ทอง ออร์แกนิกส์ ฟาร์ม จำกัด
บริษัท พี เอฟ บี จำกัด
วิสาหกิจชุมชนลำสือออร์แกนิก

กลุ่มข้าวคุณค่าเฉพาะ: วิสาหกิจชุมชนโมโอบะลิค
(ข้าวมีเรื่องราวและ
ข้าวสุขภาพ)
วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์นาฏ
บริษัท เอ็มเอส เออร์ริเทจ กรุ๊ป จำกัด

ปัญหาและข้อค้นพบ

ต้นน้ำ

พันธุ์ข้าวทดแทน

เกษตรกรบางส่วนหันไปใช้เมล็ดพันธุ์นอกประเทศ
ที่ให้ผลผลิตสูงกว่า เกิดพันธุ์ปน/เมล็ดปลอม
และหน่วยงานรับรองซ้ำซ้อน

กลางน้ำ

จุดประจักษ์ที่สุดช่องว่างกระแสเงินสด

ช่องผู้รวบรวม/ผู้แปรรูป (จ่ายสดทันที รับเงินทีหลัง)
เป็นคอขวดรอยต่อกลางน้ำ-ปลายน้ำ ทำให้รับซื้อ
ข้าวมูลค่าสูงได้จำกัด และมูลค่าเพิ่มไม่กลับสู่เกษตรกร

ปลายน้ำ

ผู้บริโภคแยกไม่ออก

ผู้บริโภคไม่รับรู้คุณค่า
ที่ต่างจากข้าวทั่วไป
และไม่มีมาตรฐานกลางประเมินรสชาติ

บทเรียนด้านอุปทาน

เวียดนาม: นโยบายข้าวคาร์บอนต่ำ 1 ล้านเฮกตาร์
Sustainable Development of One Million Hectares of
High-Quality and Low-Emission Rice (1mHa Project)

ปัจจุบัน
6,343
ไร่

จะขยายเป็น
2.22
ล้านไร่ ใน 2 ปี

ใกล้เคียงไทย ปัจจุบันมี
พื้นที่ **2.31** ล้านไร่ แต่ด้วย
ความเร็วในการดำเนินงาน
ขยายผลเช่นนี้ เวียดนามจึง
อาจนำหน้าไทยใน 5 ปี

ปัจจัยความสำเร็จของเวียดนาม:

- มีนโยบายพัฒนาข้าวคาร์บอนต่ำที่ชัดเจน บริหารแบบรวมศูนย์
- กำหนดพื้นที่เฉพาะ (Zoning) คุมความบริสุทธิ์อย่างเข้มงวด
- ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานแบบกลุ่ม
- ใช้ยุทธศาสตร์ตราสินค้า "แบรนด์เดียว message เดียว"
สายพันธุ์เรื่อรง ST25 (กำลังผลักดันเป็นสายพันธุ์แห่งชาติ)

ขณะที่ไทยมี "หลากหลายพันธุ์ หลากเรื่องราว"
และยังขาดพลังสื่อสารนโยบายและ messages ระดับโลก

หมายเหตุ: ¹ สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI)

² สัดส่วนที่ยินดีจ่ายเพิ่มเกิน 10% ขึ้นไป

ที่มา: บทสรุปผู้บริหาร รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาการยกระดับ

รายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว สู่สินค้าเกษตรมูลค่าสูง ปีงบประมาณ 2569

บทเรียนด้านอุปสงค์

การสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภค อ่องกง vs กว่างโจว (กลุ่มตัวอย่าง =200)

ตัวชี้วัด	อ่องกง	กว่างโจว
กินข้าวทุกวัน	29%	81%
ข้าวสุขภาพ = นำสนใจอันดับ 1	42%	46%
ข้าวคาร์บอนต่ำ = อันดับ 1	10%	6%
เชื่อถือตรา GI ข้าวหอมมะลิไทย	30%	63%
ยินดีจ่ายเพิ่ม (เกิน 10%) ²	85% (54%) ²	98% (70%)²
อุปสรรคหลัก	ราคา 47%	พันธุ์แท้ 54%

ข้อสรุปเชิงยุทธศาสตร์จากตลาดจีน

- บุสุขภาพเป็นจุดขายหลัก ผู้บริโภคเลือกข้าวสุขภาพ
เป็นอันดับ 1
- ใช้ GI ยืนยัน "ของแท้" ผู้บริโภคในกว่างโจวกังวล
พันธุ์ปลอมปน
- ขายแบบที่จีนต้องการ โภชนาการ + พันธุ์แท้ (GI) +
ราคาเพิ่ม และ PR ผ่านแพลตฟอร์มที่นิยมของจีน

Sweet Spot

ส่วนเพิ่มราคาที่ตลาดยอมรับได้

+11-25%

มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นที่คาด

หากข้าวที่ส่งไปอ่องกง+จีน
(ฐานปี 2568: 16,158 ล้าน
บาท) ส่วนหนึ่งยกระดับเป็น
ข้าวมูลค่าสูง จะขายได้ราคา
ที่เพิ่มขึ้นในปริมาณเท่าเดิม

ขั้นต่ำ
89

(ล้านบาท/ปี)
ยกระดับ 5%
ขายเพิ่ม +11%

ค่ากลาง
291

(ล้านบาท/ปี)
ยกระดับ 10%
ขายเพิ่ม +18%

ขั้นสูง
606

(ล้านบาท/ปี)
ยกระดับ 15%
ขายเพิ่ม +25%

ข้อเสนอเชิงนโยบาย และแผนการดำเนินงาน

4 ข้อเสนอเชิงนโยบาย 5 ระดับ

01 ต้นน้ำ

ปฏิรูปพันธุ์ข้าวและ
โครงสร้าง

- **วิจัยพันธุ์ข้าว** ที่ตั้งเป้าจากความต้องการตลาด เปิดให้เอกชนร่วม ผลักดันพันธุ์หลักเป็นวาระแห่งชาติ
- **แก้ความซ้ำซ้อน** ของหน่วยงานมาตรฐาน/คุ้มครองพันธุ์ ให้ระบบรับรองมีเอกภาพ
- **Zoning เขตส่งเสริมข้าวมูลค่าสูง** จับคู่ประเทศข้าวกับพื้นที่พร้อม (น้ำ ดิน GI-เดิม โรงสีที่เลี้ยงอุปสงค์จริง)

02 กลางน้ำ

สภาพคล่องและโครงสร้าง
พื้นฐาน

- **สินเชื่อหมุนเวียน** สำหรับผู้รวบรวม/แปรรูป ใช้คำสั่งซื้อ/สัญญาส่งมอบเป็นหลักประกัน
- **ศูนย์แปรรูปมาตรฐานร่วม** ระดับชุมชน + ยกระดับโรงสีเฉพาะข้าวมูลค่าสูง (ประหยัดต่อขนาด / แยกส่วนกันปน)
- **รัฐสนับสนุนเครื่องมือการเงินและการรับรองแก่โรงสีที่เลี้ยง**

03 ปลายน้ำ

สร้างอุปสงค์ คู่ครองตรา
เข้าถึงตลาด

- **Khao Flavor Wheel** + หลักฐานวิทยาศาสตร์รับรองสรรพคุณอย่างเป็นทางการ
- **ตลาดเชิงสถาบัน** โรงพยาบาล/ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ผ่านจัดซื้อจัดจ้างท้องถิ่น + **สินเชื่อแพคเตอร์**
- **บังคับใช้กฎหมาย GI** เชิงรุก + **ตรวจสอบย้อนกลับดิจิทัล** ตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ถึงมือผู้บริโภค

04 การค้าระหว่าง ประเทศ

เข้าถึงตลาดและสื่อสาร
เชิงรุก

- **จับคู่ธุรกิจเชิงกลยุทธ์** พาผู้ซื้อศักยภาพเยี่ยมแปลงจริง · จัดการเชื่อมโยงเข้าตลาดรายประเทศ
- สนับสนุนการขอใบรับรองเกษตรอินทรีย์ของจีน **สร้าง Gateway Platform** เชื่อมผู้ผลิตกับผู้นำเข้า
- **สร้างการรับรู้ PR** สู่สากลต่อเนื่อง · ทูตพาณิชย์ตรวจเครดิตคู่ค้า · สัญญา G2G ในตลาดห่างไกล

05 กลไกบูรณาการ

ธรรมาภิบาลและการ
บูรณาการ

- **เป้าหมายข้าวมูลค่าสูงแห่งชาติที่วัดผลได้** ขับเคลื่อนกลไก ก.เกษตร+พาณิชย์ ภายใต้ นบข.
- ปรับบทบาทรัฐจาก “ผู้ดำเนินการ” เป็น **ผู้กำกับดูแลและอำนวยความสะดวก**
- **แพลตฟอร์มข้อมูลข้าวไทย Demand-Driven (AI)** + ตรวจสอบย้อนกลับระดับชาติ + แดกฟักด์บุคลากรย่อย

5 กรอบเวลาดำเนินการ

จัดลำดับตามความเร่งด่วนและผลกระทบ

ปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จ ไม่ได้ขึ้นกับว่าใคร มีทรัพยากรมากกว่า

แต่เป็นความสามารถในการออกแบบ
กลไกที่ส่งเสริมและสนับสนุนเชิง
สถาบันที่ชัดเจน การลงทุน
เชิงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง
และการบูรณาการบทบาท
ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ให้ร่วมมือกันอย่างแท้จริง

รายงานการศึกษา
และเอกสารเผยแพร่โครงการฯ

1. ระยะเร่งด่วน (ภายใน 1 ปี) ใช้กลไกที่มีอยู่ แก้จุดด้อยทั้งระบบ

- ปฏิรูปสินเชื่อผู้รวบรวม/เกษตรกร ใช้คำสั่งซื้อ/ประกัน + แพคเตอร์
- อุดหนุนค่าตรวจรับรองมาตรฐานสากลให้เกษตรกร/วิสาหกิจโดยตรง
- ปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ต่างประเทศปลอมปนและการปลอมปนข้าว GI
- แก้ข้อจำกัดประเภทนิติบุคคลที่กีดกันการเข้าถึงเครื่องมือการเงินรัฐ

2. ระยะกลาง (1 - 3 ปี) ลดต้นทุนเชิงโครงสร้าง สร้างตลาด

- เทียบเคียงมาตรฐานไทยกับสากล ปิดช่องว่าง
- ศูนย์แปรรูปมาตรฐานร่วมระดับชุมชน - โรงสีที่เลี้ยง
- เปิดตลาดโรงพยาบาล/สถานดูแลผู้สูงอายุ ปรับระเบียบจัดซื้อจัดจ้าง
- ต่อยอด Flavor Wheel
- สร้างการรับรู้ในประเทศคู่ค้า · ฐานข้อมูลผู้ประกอบการที่ได้การรับรอง

3. ระยะยาว (3 - 5 ปี) ความได้เปรียบเชิงสถาบัน

- ปฏิรูประบบพัฒนาพันธุ์ตามอุปสงค์
- แพลตฟอร์มข้อมูลข้าวไทยและตรวจสอบย้อนกลับระดับชาติด้วย AI
- ทดลองทางคลินิกพิสูจน์คุณค่าประโยชน์ข้าวสุขภาพ · ขยายผล Zoning
- ปรับภาพลักษณ์อาชีพเกษตรกร · แดกฟักด์บุคลากรย่อยข้าวมูลค่าสูง

ที่มา: บทสรุปผู้บริหาร รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาการยกระดับ
รายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ผู้สินค้าเกษตรมูลค่าสูง ปีงบประมาณ 2569